

GeoGebra – stručný návod pro školní využití programu

Vážení kolegové,

V didaktických materiálech na tomto webu najdete i takové, které jsme vytvořili v programu GeoGebra. Kromě toho, program sám je velice vhodný pro přímé využití při výuce a snadno si v něm vytvoříte materiály vlastní. Proto jsme připravili tento text. Měl by pomoci zejména těm z vás, kdo jste s Geogebrou ještě aktivně nepracovali vůbec nebo pracovali jen málo. Byli však bychom rádi, kdybyste v něm našli inspiraci pro svou práci i vy, kdo už program při výuce běžně používáte.

GeoGebra

je freeware program, jeho využívání pro školní, nekomerční účely je zcela zdarma. Jeho název je spojením slov Geometrie-Algebra. Zahrnuje prostředky pro interaktivní geometrické konstruování, využijete ho při práci s funkcemi, při řešení rovnic, úpravách výrazů, v analytické geometrii, ale i při pravděpodobnosti a statistice... A využijete ho nejen v matematice, ale můžete v něm modelovat ve fyzice či připravovat hry a hříčky, vytvářet animované modely. Výše napsané řádky možná působí jako reklamní slogan, ale GeoGebra je opravdu velmi univerzální a komplexní program pro školské využití, který má jednoduché prostředí a intuitivní ovládání.

Co můžete očekávat od tohoto textu?

V úvodu najdete stručné informace potřebné k instalaci programu, zmínku o jednotlivých verzích či variantách programu.

Prostředí programu sestává z oken, menu a panelů s nástroji. Ukážeme si možnosti a nastavení prostředí poslední stabilní verze programu, kterou je (v době vzniku tohoto textu) verze 4. Zmíníme se i o připravovaných funkcích, které už – když text čtete – jsou možná v další stabilní verzi obsaženy. Po úvodní textové části, v níž stručně objasníme filosofii programu a stručně popíšeme objekty, s nimiž v modelech můžeme pracovat, ukážeme na několika ukázkách možné využití GeoGebry přímo v hodinách. Neméně důležitá je příprava studijních materiálů a zejména interaktivních modelů či pracovních listů pro žáky. Text týkající se instalace programu a úvodní informace jsou v tomto textu shodné s textem určeným žákům, žakovský text však neobsahuje některé poznámky a v popisných částech je naopak podrobnější.

Čím text není a nemůže být

Tento stručný text v žádném případě není kompletní manuál programu. Pro starší verze připravovali – a vždy s novou verzí aktualizovali – členové týmu GeoGebry publikace – manuály. Ty pak u nás dobrovolníci překládali do češtiny (pouhý výčet funkcí programu s vysvětlením významu parametrů měl více než sto stran). Materiály ještě můžete najít na webu. Pro nové verze programu až ale nevzniká oficiální „knižní“ manuál, ale k dispozici je velmi rozsáhlý a průběžně aktualizovaný manuál interaktivní, umístěný na webových stránkách programu. Další, didakticky zaměřené publikace jsou dostupné i v knižní podobě.

Zde se zmíníme opravdu jen o některých, základních, vybraných možnostech a funkcích programu, které jsou pro učitele důležité, ne-li nezbytné. Je tedy velmi pravděpodobné, že náš výběr nepostihne vaše priority, že zde nenajdete zmínku o mnohé funkci či možnosti, kterou byste vy přivítali a považovali za velmi užitečnou. Doufáme, že text bude natolik návodný, že další možnosti programu pro sebe a své žáky objevíte snadno sami.

Část s ukázkami modelů

Jak jsme již napsali, za úvodní, poměrně stručnou, všeobecnou textovou částí ukážeme a detailně popíšeme ilustrativní postupy, jak sestavit vlastní interaktivní modely. Všechny popisované modely jsou ve formě příloh k dispozici a můžete je při čtení textu průběžně sledovat či dotvářet.

Podobnou část jsme připravili i pro žáky, je však přizpůsobena jejich potřebám (žáci si nebudou tvořit didaktické pomůcky), obsahuje méně informací, zato však detailnější popisy vybraných postupů. Text pro žáky obsahuje jiné (jednodušší) příklady.

Instalace programu a web GeoGebry – zdroje informací a hotových didaktických materiálů

Web GeoGebry

Světové stránky GeoGebry najdete na adrese <http://www.geogebra.org/>. Pokud na ně přistoupíte z českého serveru, otevřou se vám nejspíše v češtině. Pokud ne, najdete v pravém horním rohu stránky (libovolné stránky, nejen té úvodní) rozbalovací menu se seznamem jazyků a vyberte si češtinu. Pro instalaci a první informace o programu nám české stránky usnadní práci.

Instalace programu

Z hlavní stránky přejděte na odkaz **Download** (stahování souborů). Přejdete na stránku, na níž najdete několik odkazů na různé varianty instalace či spuštění programu. Na stránce je i odkaz na plné znění licenčních podmínek. Platí, že nekomerční školní využití GeoGebry je bezplatné.

Poznámka před dalším textem: Program GeoGebra (v dosud poslední stabilní verzi) vyžaduje pro svůj běh přítomnost *Java* na vašem počítači. Stačí ji nainstalovat až po instalaci GeoGebry, zmíníme se o tom v závěru kapitoly.

Odkaz **Webstart** spustí na vašem počítači instalaci základní plné verze GeoGebry, v níž jsou zahrnuty poslední aktualizace a úpravy. Nainstaluje se verze odpovídající vašemu operačnímu systému. Kdykoliv takto nainstalovaný program spustíme, stáhne se nejprve poslední aktualizace programu (je-li k dispozici nová). Pokud nejsme připojeni k internetu, program se spustí ve své poslední verzi.

Odkaz **GeoGebraPrim** nainstaluje podobně GeoGebra v konfiguraci, která lépe vyhovuje potřebám základní školy. Prostředí je na pohled jednodušší, protože skrývá prvky, které (nejspíš) nejsou pro žáky potřebné, a má jinak uspořádané ikony s nástroji. Mezi oběma konfiguracemi však je možné libovolně přecházet, pro běžně zkušeného uživatele – učitele – tedy tato instalace nepřináší žádnou výhodu.

Odkaz **AppletStart** prostě spustí GeoGebra jako applet, aniž by se cokoli instalovalo na váš počítač – to je u odkazu výslovně uvedeno. Applet je plně funkční. I on vyžaduje pro spuštění *Java*.

Odstavec nadepsaný *Offline instalační soubory* obsahuje odkaz **offline installer**, který vede na stránku, nabízející ke stažení spustitelný balíček (na stránce si vyberete verzi podle vašeho operačního systému), kterým pak GeoGebra nainstalujete na počítač bez ohledu na to, je-li připojen k Internetu. Tato instalace se nepokouší o automatické aktualizace. (Na stránku s balíčky se dostanete také přes odkaz **Instalace** v pruhu pod hlavním nápisem GeoGebra vpravo nahoře na stránce.)

Na dalších stránkách je k dispozici i verze programu, kterou můžete spouštět například z flash-disku či jiného přenosného zařízení, aniž byste ji měli nainstalovanou na počítači nebo byli připojeni k Internetu. Na stránku s balíčky s přenosnými instalacemi přejdete přes odkaz **Přenosná** v pruhu pod hlavním nápisem GeoGebra vpravo nahoře na stránce – poslední z trojice odkazů.

Java

Pro spuštění GeoGebry je prozatím nutná *Java*. Pokud ji nemáte na svém počítači nainstalovanou (nebo máte starší, neaktuální verzi), nabídne se její instalace ihned po instalaci GeoGebry, odkaz na instalaci se objeví také při pokusu o spuštění programu. Pro instalaci *Java* potřebujete mít na svém počítači nastavena příslušná práva. Pokud se tedy instalace nezdaří (to poznáte v jejím závěru), svěřte ji správci počítače. Pokud práva máte, stačí instalaci spustit (odsouhlasit) a pak jen následovat instrukce instalačního programu.

Zdroje na webu

Na již zmíněné hlavní stránce programu adrese <http://www.geogebra.org/> najdete odkazy vedoucí k potřebným informacím a zdrojům didaktických materiálů. Vedle hlavního nadpisu stránky, nad pruhem s odkazy, který odděluje nadpis od obsahu stránky, je hlavní rozcestník webu s položkami: *O programu, Download, Náповěda, Materiály, Komunita*.

Položku **Download** už jsme prozkoumali.

O programu je hlavní stránka, z níž jsme vyšli. Obsahuje hlavně odkazy na nejdůležitější části webu a orientaci pro nově příchozí uživatele.

Náповěda je odkaz na stránku Wiki s on-line náповědou-manuálem, tutoriály, přístupem do diskusního fóra GeoGebry a ke kalendáři – přehledu událostí spojených s GeoGebrou. Pravá část stránky obsahuje navigační menu.

Materiály je odkaz vedoucí na GeoGebraTube – zdroj sdílených materiálů. Přispívání do galerie a plnohodnotná účast vyžaduje registraci uživatele.

Komunita shromažďuje odkazy na stránky umožňující spolupráci uživatelů – již zmíněné stránky *GeoGebraTube, Forum, Události*, ale také přístup na stránky lokálních *GeoGebra Institutů*. V době vzniku tohoto textu jsou v ČR aktivní dva instituty – v Českých Budějovicích a v Praze. Posláním nekomerčních Institutů je podpora uživatelů a aktivního využití GeoGebry.